

Προσφυγικό: νέα δημογραφική και χωροταξική ισορροπία

«Οι άνθρωποι αυτοί είναι μια κάποια λύσις»

► Του **ΗΛΙΑ ΜΠΕΡΙΑΤΟΥ**, καθηγητή χωροταξικού-περιβαλλοντικού σχεδιασμού και γεωγραφίας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

beriatos@otenet.gr

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΓΙΝΕΤΑΙ φανερό ότι η ανθρωπότητα βαδίζει νομοτελειακά προς μεγάλες χωρικές και πληθυσμιακές ανακατατάξεις σε πλανητικό επίπεδο, με τεράστιες επιπτώσεις. Παλιότερα, υπήρχε ο μαλθουσιανός εφιάλτης του υπερπληθυσμού της Γης που αποδείχτηκε λανθασμένη εκτίμηση. Από τα τέλη του 20ού αιώνα, με τις νέες μεταναστευτικές ροές το ζήτημα είναι ποιοτικό και εστιάζεται κυρίως στη γεωγραφική κατανομή των ανθρώπων και στη χρήση του χώρου από αυτούς.

Σε γενικές γραμμές, οι χώρες και οι λαοί που βρίσκονται ανάμεσα στους τροπικούς υφίστανται, όχι τυχαία, μια σειρά προβλημάτων. Παρουσιάζουν μεγάλη δημογραφική άνοδο σε συνθήκες οικονομικής δυσπραγίας και υπανάπτυξης (διατροφικής, υγειονομικής, εκπαιδευτικής κ.λπ.). Ταυτόχρονα, στις περιοχές αυτές κυριαρχούν πολιτικά καθεστώτα (με την ανοχή ή και συννοχή των μεγάλων δυνάμεων), που θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή των πολιτών. Τέλος, υπάρχουν και τα περιβαλλοντικά προβλήματα που προκαλούνται από την υπερθέρμανση του πλανήτη, την ερημοποίηση, τις φυσικές καταστροφές κ.ά. Όλα τα παραπάνω προκαλούν πρωτόγνωρες μετακινήσεις πληθυσμού προς τις χώρες του Βορρά δημιουργώντας εκατομμύρια πολιτικούς και περιβαλλοντικούς πρόσφυγες.

Η ΠΡΟΣΠΙΘΕΙΑ επίλυσης των προβλημάτων αυτών, από τις αναπτυγμένες χώρες που τα δημιούργησαν, ώστε να παραμείνουν οι άνθρωποι στον τόπο τους, απέτυχε παταγωδώς. Ούτε οι πολιτικές διενέξεις διευθετήθηκαν ούτε η οικονομική βοήθεια και «φιλανθρωπία» ήρκεσε ώστε να φέρουν ανάπτυξη και ευημερία στις μη προνομιούχες ζώνες του πλανήτη. Αντιθέτως, οι ανισότητες αυξήθηκαν δραματικά. Ηδη από τη δεκαετία του '70 αρκετοί διανοητές έχουν ερμηνεύσει το φαινόμενο και έχουν μιλήσει για τη λεγόμενη «ανάπτυξη της υπανάπτυξης». Μια δομική κατάσταση των «λιγότερο αναπτυγμένων» ή «υπό ανάπτυξη» χωρών, όπως κατά κομπόζο και «πολιτικά ορθότερο» τρόπο ονομάζονται οι υπανάπτυκτες χώρες. Η μετανάστευση καθίσταται επομένως αναπόφευκτη και οι όποιοι φράχτες είναι ανίκανοι να σταματήσουν την επέλαση των απόκληρων του πλανήτη. Στις ΗΠΑ, την περασμένη δεκαπενταετία, παρά τον φράχτη στα σύνορα με το Μεξικό, πέρασαν πάνω από 40 εκατομμύρια Λατινοαμερικανοί από τους οποίους το 1/3 παράνομα. Στην Ευρώπη, τίποτα δεν μπορεί να σταματήσει την «εισβολή»

των απελπισμένων προσφύγων: κατά μία έννοια έχουμε την περιβόητη θεωρία του ζωτικού χώρου εφαρμοζόμενη αντίστροφα στη «γερμανική» Ευρώπη...

Μήπως, επιτέλους, θα πρέπει να δούμε με θετική ματιά τις μετακινήσεις αυτές; Δεν πρόκειται μόνο για ζήτημα ηθικής και διεθνούς δικαίου αλλά και πολιτικής πρακτικής και ρεαλισμού. Η εισροή «νέου αίματος» θα βελτιώσει το δημογραφικό και άρα το οικονομικό και ασφαλιστικό πρόβλημα που μαστίζει τη Γηραιά Ηπειρο.

ΚΑΤΑ ΜΕΙΖΟΝΑ ΛΟΓΟ, στην επίσης γηράσκουσα ραγδαίως Ελλάδα οι πρόσφυγες και μετανάστες πρέπει να ιδωθούν ως λύση στο δημογραφικό και τα συνεπαγόμενα προβλήματα. Αξιόπιστες μελέτες αποδεικνύουν ότι ο ήδη γηρασμένος ελληνικός πληθυσμός έχει χάσει πλέον και αυτή τη δυνατότητα αντικατάστασης των γενεών λόγω του χαμηλού δείκτη γονιμότητας. Και αυτό όταν, από τη δημογραφία και τη γεωγραφία, γνωρίζουμε ότι ένας πληθυσμός εκφυλίζεται και εξαφανίζεται, είτε λόγω ενδογαμίας είτε λόγω χαμηλής γονιμότητας.

Στρατηγικός στόχος επομένως της ελληνικής πολιτικής θα έπρεπε να είναι η αρμονική ένταξη των προσφύγων, με ελεγχόμενο τρόπο, μέσα στην εγχώρια οικονομική πραγματικότητα και τον χωρο-κοινωνικό σχηματισμό. Η Ελλάδα των περίπου 5 εκατομμυρίων, στη δεκαετία του '20, δέχτηκε 1,5 εκατομμύριο πρόσφυγες της Μικρασιατικής Καταστροφής (30% του πληθυσμού), χτίζοντας ακόμα και νέους οικισμούς. Η Ελλάδα των 11 εκατομμυρίων (με 10-12% του πληθυσμού αλλοδαπούς και τους μισούς νόμιμους) τι έχει να φοβηθεί; Μια χώρα «σταυροδρόμι» που αφομοίωσε τόσους εισβολείς γιατί δεν θα μπορούσε να δεχτεί ακόμα μερικές εκατοντάδες χιλιάδες ξένους (κυρίως μικρών ηλικιών) - όχι βέβαια σε στρατόπεδα συγκέντρωσης, αλλά οργανικά ενταγμένους στο παραγωγικό δυναμικό της; Η απάντηση είναι θετική, με την προϋπόθεση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου ένταξης τους στις εκπαιδευτικές, οικονομικές και επιχειρηματικές δομές ένταξης εργασίας και σπριζοντάς τους με στεγαστικά και οικιστικά προγράμματα, πράγμα που θα δώσει νέα αναπτυξιακή πνοή.

ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΓΚΗ να γίνει αυτό, όχι γιατί το επιβάλλουν ο ανθρωπισμός και η διεθνής αλληλεγγύη ή επειδή συνιστά βασική αρχή της λεγόμενης προοδευτικής πολιτικής, αλλά γιατί αποτελεί θέμα εθνικής επιβίωσης και προσαρμογής της χώρας στο πλαίσιο μιας νέας πολυπολιτισμικής τάξης πραγμάτων. Πράγματι «Οι άνθρωποι αυτοί είναι μια κάποια λύσις», στην περίοδο της πληθυσμιακής (και όχι μόνο...) παρακμής που διανύουμε σήμερα.